

valls de Jaca i Tena (Baraguàs, Acumuer, Villanovilla i molts a Bergosa, 1966).

El masculí **canter* 'caire, angle' a Portell de Motella («al *kanté* de dalt», 1961).

Cantellut [1803, Belv.; «un home petitó, rabassut, de faccions *cantelludes*, pelat de carax», NOLLER, *Notes de C.*, 194 i altres escr. Renaix.: *roca canteiluda*, Gornal del Penedès, 1955].

**Canti* 'canyet', 'cementiri de ròsses', en algun poble d'Urgell (Miralcamp 1956): es pot pensar a fer-lo venir d'un altre mot llatí CANTERIUS 'rossí, cavall castrat', d'on després 'mena de biga', que ha deixat descendència en aquest últim sentit en parlats it. (*canteo*, lomb.-vèn. *cantir*, *cantinel*, *ARom.* x, 125), fr. *chantier*, cast. dial. *cantel* (i d'altres que estudio en el DCEC I, 639b, s. v. *canterio*; Bierzo *cantiago*, GaRey) i algun parlar oc. (*cantiè*, *cantilat*, aran. *cantièra*), com sigui que *-i* i aran. *-iera* corresponien a l'evolució diftongal de *-ĒRIU* si el mot llatí hagués tingut *E* breu (ço que admet Walde, però nega Skutsch, *KJRPb.* xi, i, 45). Això, dins el seu isolament català (i dins la rarsa romànica de tota la família), és una suposició ariscada, més que més prestant-se també la família de *cantell-cantó* a una evolució semàntica cap a la idea de 'racó', 'cantonada de barranc, fondal encofurnat'.

Cantó. Amb significació bàsica de 'pedra, roc' té menys extensió que amb l'altre; més especialment mallorquí [1613, *AlcM*]: *treure cantons* 'arrencar pedra', *BDLC* xii, 276; a la costa de Felanitx *Es Racó de Sa Pedrera* se'n diu així «perquè en treien *kantóns*» (Portopetre, 1964); tanmateix n'hi ha rastres ací i allà pertot: *cantó* 'gran marge de pedra', Verdager (a l'espòs de l'*Atl.*, a. 1867, un poc canviat en el text definitiu, ix, 18a); *Benasc -tón* 'cada una de les peces de pedra que circundan el hogar': «la mossa ye arrodillada al *cantón*» (Ferraz, p. 37); en la gran collada o port per on es passa de l'Urgellet, per Guils del *Cantó*, a Sort, el *cantó* era el nom del gran bloc o cantal de pedra clavat en el cim del pas.

Força més comú ha estat sempre en sentit anàleg a 'cantonada', més afí al significat de *cantell*, amb què ja el trobem en els *CosíTori*. (i, i, 27): «totes les taules e-ls pedriçs e les graes que són ne seran del *cantó* del carrer estret de sent Nicolau tro al *cantó* de les cases que foren d'En Tomàs Garidel» (ed. Ol., p. 10); «entre al *cantó* del alberch en què està En Morrut, sabater», doc. ross. de 1305 (Alart, *RLR* vii, 47); «la aucturitat --- 'no és res bo a l'hom, si ell no és bo' --- és ben vera e notable, en tant que --- s merexeria que ab lletres d'or la scrivís hom per les portes de les esglésies e encara per los *cantons*» [doncs 'xamfrans, cantonades dels carrers'], Eiximenis, *Doctr. Comp.*, 23: amb aquest matís especial està arrelat especialment en valencià (Renat, «Camí», 14-iv-34; «Acció», 13-vii-35) i rossellonés (*Cantó d'en Brunyols* a Vinça, *Cantó d'en Jironi* a St. Llorenç de la Salanca, 1960); però de vegades això es desvia allà i estén, més o menys, en sentits urbans provinents d'aquest: 'veïnadet pròxim al poble' (*lu kantú*, caseriu a la sortida d'Aiguatèbia anant al coll de Joell; 'cada un dels qua-

tre carrers principals del poble de Sançà', *Cantó del Gavató*, etc., 1960); en algun poble de València i d'Aragó 'pas cobert que uneix dues cases per damunt d'un carrer':³ *El Cantonet de la Iglésia* a la Pobra Tornesa (1961); *cantón*, *cantonet* a Bielsa.⁴

Aquesta acc., especialment urbana, pot generalitzar-se fins al camp o a molts objectes, prenent allà un sentit que sovint no és convex o cantellut sinó cóncav, de manera que el mot esdevé sinònim de 'racó, angle', cast. *esquina*. «Esquina, ángulo» ens el defineixen a Eivissa (PzCabrero); i ja es mostra així en el *Tirant* de Martorell: «e volem que sia per los quatre *cantons* de les liçes publicat», «los 300 qui guardaran lo portal a les spatles, per altres carrers desviats isquen per les places e *cantons*» (Ag. i, 149, 42). Especialment a Mallorca el tenim per 'tombant en un camí', 'revolt en una carretera' (Ses Salines, Llorito, Valldemossa, 1964). *Cantón* és també aragonès en tals sentits: *al cantón de la Iglesia de San Vicién*, lleigeixu en un doc. de Gistau, a. 1462 (arxiu mun. de Plan).

En fi el sentit, tornant-se cada cop més lax i vague, el trobem estès a molts objectes: 'comissura dels ulls', en la nomenclatura de les parts del cos per OPou: «lo *cantó* del ull major: magnus canthus; lo *cantó menor*: minor canthus» (*ThPu.*, 246); «los *cantons de la luna*: cornua lunae» (ib., 337). O bé vagament equivalent de 'costat', que avui sentim com més aviat vulgar i improp, però que ja veiem en Joanot Martorell «van per tots los *cantons* de la casa» (Ag. ii, 85), del qual dóna gran varietat d'exc. de NOLLER el *DBal.* i que no és solament cosa del parlar barceloní i central sinó també de zones tan conservadores i muntanyenques com les valls de Morella («El Tossal Gros és a l'altre *cantó* de la serra» o sigui a l'altre vessant, Vallibona, 1961).

DERIV.: *Cantonada* [doc. mall. de 1433, *AlcM*; 1695, Lacav.; Belv.; d'ús més restringit i molt més infreqüent a Val., que en els altres dominis], però ja molt usual en el llenguatge distingit i conservador del B. de Maldà: «Museo de Història Natural --- en lo carrer Ample, *cantonada* de la Fusteria», «casa de la Loteria --- prop de la plassa de la Trinitat, *cantonada* de la Bòria y del carrer dels Mercaders» (*Excursions*, pp. 3, 163). **Cantonat*, adj. ant. ('cairat' *DTol.*, Lacav., com a ant. Belv.).

Cantonal (moviment ~, 1873); **cantonalista* (id.), **cantonalisme*. *Cantoner*. *Cantonera* [doc. mall. 1309; Belv., *AlcM*]: «las demés peces de palacio adornadas ab --- cornucòpias, taules y *cantoneras* ab aranyas de cristall», Maldà, *Excurs.*, p. 169.

Acantonar; *acantonament*. *Escantonar* [Belv.; escr. Renaix.], que en l'ús barceloní-gironí (així mateix a Eivissa, PzCabrero) ha substituït el més tradicional *escantellar* [un ex. S. xiv; NOLLER; Belv.] o *descantellar* [el més estès en els parlars ross., orient. excèntrics, occid., val.];⁵ *escantell*: «un *escantell* de cingle» 'ensulsiada de part d'una cinglera' a l'Alta Garrotxa (St. Aniol d'Aguja, 1962).

Decantar [repetidament en Ausiàs, cxii, cxvii, i en diverses fonts del S. xv; *AlcM*; StVicent F. «lo